

Biskop Atle Sommerfeldt:

Preken ved Bispemøtets åpning

15.februar 2016 - Oslo domkirke

Fil 3,12-17

Det er av og til helt utrolig hvordan vi mennesker klarer å gjøre det gode til det bestes fiende. Vår grunnleggende impuls til hele tiden å forbedre levekårene, øke kunnskapen og bli dyktigere i arbeidet, ligger dypt i oss og er Guds gave til oss i skapelsen.

Og vi har brukt gavene godt! Vårt eget samfunn har de siste 150 årene utviklet seg fra å være et av Europas fattigste land til et samfunn som er helt i verdenstoppen når det gjelder velstand, velferd, frihet og lykke. Dette er et resultat av hardt arbeid, folkestyre med åpne diskusjoner og brede politiske forlik, og svært god håndtering til fellesskapets beste av våre usedvanlig rike forekomster av naturressurser.

Men denne higen etter fremskritt har også mørke sider. Unge mennesker forteller at de gruer seg til morgendagen. I ungdomskulturen er alt for mange fanget i en kontinuerlig kamp for å bli helt tilpasset de andre og fremstå som perfekt på skolen, i kroppen, i idretten, i vennekretsen. Smertene over gårsdagens nederlag i konkurransene vokser hos alt for mange til store og skremmende mørke hull innerst i sjelen. Mye tyder på at denne ungdomskulturen er symptombærer for en mørk side i hele vår samfunnsutvikling.

Når nåtiden er preget av gårsdagens nederlag og utilstrekkelighet blir fremtiden skremmende fordi den ikke ser ut til å ha noe annet i seg enn stadig økende forventningspress og en evigvarende konkurranse med andre mennesker. Så hører vi også stadig tydeligere stille hvisken og høye rop etter et sted med en annen virkelighet der det finnes frihet fra forventningspresset og konkurransens lenker.

Det var en slik annerledes virkelighet Paulus møtte utenfor Damaskus da den oppstandne Kristus kom til ham. Det var et møte med en annen fremtid enn den som var knyttet til en bestemt etnisk gruppe på et bestemt landområde i Midtøsten, bundet til fortidens erfaringer. Den oppstandne Kristus kom til ham som den første i Guds nyskapelse av hele skaperverket og alle folkeslag.

Den gjorde at han kunne glemme fortiden og strekke seg mot fremtiden som kom til ham:

En fremtid der det ikke blir diskriminert mellom kvinne og mann, slave eller fri, jøde eller greker.

En fremtid der skapelsens likeverd mellom alle mennesker blir utfoldet.

En fremtid som knuser alle murer vi mennesker bygger, det være seg berlinmurer eller murene vi bygger rundt oss selv for å beskytte oss mot dem som er annerledes enn oss.

En fremtid der andre mennesker ikke er konkurrenter, men medvandrere mot den fremtiden som kommer til oss.

Kirken i Filippi var et tegn på den nye skapelsens virkelighet. Det var kvinner som var den første kjernen i det nye fellesskapet. Tekstilhandleren Lydia åpnet sin hjem for Paulus og hans venner. Hun ble det første mennesket på det europeiske kontinentet som ble forenet med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus da Paulus døyte henne og hele hennes hus.

Menigheten i Filippi var ikke spesielt populær. De erfarte utstøtelse og mistenksomhet. Paulus selv hadde konfrontert byens rikfolk og var blitt fengslet. De mange romerske soldatveteranene som hadde slått seg ned i byen var ikke komfortable med at deres oppfatning av fremtiden ble undergravet. Soldatenes fremtid var belønning for fortidens seire på slagmarken. Nederlag der betydde at fremtiden ble fratatt dem og sårbarhet var ødeleggende. Men den sterkeste overlevde og hadde alltid retten på sin side.

Menigheten i Filippi hadde helt andre visjoner for fremtiden. Fremtiden kom til dem og alle mennesker som en invitasjon om fellesskap med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus, gjenkjent av tvileren Tomas på sine sårmerker etter korsfestelsen. Slik Kristi nederlag på korset er en del av den oppstandne, blir menneskenes sår og nederlag tatt imot og forvandlet i fellesskapet med Kristus i den oppstandenes livskraft. Soldatenes seire på slagmarken ble i denne fremtiden irrelevant. I Guds fremtid er det overvinnelse av ondskap med kjærlighetens godhet og uendelig nåde som kommer til oss.

Vi hører ikke at menigheten i Filippi hadde stadige visjoner av den korsfestede og oppstandne slik disiplene og apostlene hadde. De måtte, som vi - 1900 år senere - ha tillit til fortellingene apostlene gav og Gudstegnene de pekte på.

Til menigheten i Roma fortalte Paulus at i dåpen blir fortiden lagt bak dem. De døyte blir en del av oppstandelsens livsfellesskap ved å få del i Kristi reise fra død til liv. Dåpen ble tegnet på Guds tilstedeværelse og handlekraft for menneskene, både der og her.

Til menigheten i Korint understreket Paulus at han hadde mottatt av Herren selv løftet om den korsfestede og oppstandnes tilstedeværelse i brødet og vinen under feiringen av nattverden. Her oppsøker den korsfestede og oppstandne menneskene og gir oss nådens kjærlighetsgave midt i vårt strev og vårt eget mørke.

Fortsatt forvalter kirken, i de samme sakramentene, det store mysteriet at den korsfestede og oppstandne er midt i blant oss. I 1900 år har derfor Guds fremtid vært til stede i vår verden. Den er til stede i et utrolig mangfold av kulturer og samfunn i hele den bebodde klode. I dåpens vann og nattverdens brød og vin kan vi kjenne og smake denne fremtiden. Vi får del i det samme dåpsvannet som Lydias familie og vi spiser av det samme brødet og drikker av den samme kalken. Vi får som dem glimt av himmelens tilstedeværelse på jord.

Sakramentene er tegnet på at Guds fremtid er en åpen invitasjon til hver og en av oss om å la fortidens nederlag og utilstrekkelighet forsvinne i glemselens hav. Vi kan ha tillit til at Guds fremtid er nådens seier over alt og alle som trykker oss ned, også vår egen skyld og svik mot andre.

Nådens tegn viser oss en annen virkelighet enn konkurransen og prestasjonspressets slagmark. Vannet i dåpen er det felles livsgrunnlag for hele skaperverket og hvert eneste menneske. Det uttrykker at vi ikke er alene, men del av hele skaperverkets økologiske fellesskap.

I dåpens vann oppstår et oppreist menneske sammen med Kristus. Vi får et livslangt tegn på å være godtatt av skapelsen og fremtidens Gud. Ikke i kraft av egen religiøs eller sosial prestasjon eller korrekt politisk mening, men av Guds handling for oss i Kristus.

I nattverdens fellesskap synliggjøres nådens fellesskap hele tiden. Her gjøres det ikke forskjell på folk. Måltidet er så enkelt som det kan bli. Tegnet minner oss i en dramatisk form på at Gud selv gjenkjenner vår sårbarhet i sin egen kropp. Tegnet viser oss at Gud forvandler også våre sår, selvpåførte og mottatte, til fremtidens oppstandelsesvirkelighet.

Slik skapes et rom fra en annerledes fremtid i hvert et kirkehus. En kontinuerlig strøm av mennesker, millioner i løpet av et år bare her i Norge, vandrer til kirkehusene og erfarer at dette nådens rom også er åpent for dem. Vi kan se dem for oss i Jonas Dahls julesalme med en ørliten tvist:

«Se, barna går foran, glad i flokk, så kvinner og menn, selv skjelvende gamle tar sin stokk, til alteret hen».

Vandringen tar ikke slutt ved alteret i kirkerommet. Gud tar oss varsomt i hendene og ledsager oss fra alteret ut i verden og til menneskene for å gi glimt av Guds fremtid blant mennesker og skaperverk.

Vi blir sendt ut med sakramentenes nye virkelighet i en verden som trenger en annen virkelighet enn konkurranse og den sterkestes overlevelse å sette sitt fremtidshåp til.

I fastetiden minnes vi profetens Jesajas ord og forstår at å bære sakramentenes virkelighet ut i verden betyr å delta i den korsfestede og oppstandnes kontinuerlig kamp for å løse urettferdighetens lenker og sette undertrykte fri.

Det betyr å dele brødet med sultne og la hjelpeløse og hjemløse komme i hus.

Det betyr å se til den nakne og kle ham, og ikke snu ryggen til våre egne.

Ved å leve i sakramentenes virkelighet ser vi at Guds fremtid ikke er begrenset til et personlig håp om selv å vinne en seierspris. Guds fremtid gir et livsforandrende håp om at en dag skal alle folkeslag og hele skaperverket få del i Guds fullførte nyskapelse, i tillit til at Guds nåde overgår all vår forstand.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen